

Z ekocentra v Zázrivej do Jánošíkových dier

Oficiálny článok v médiách

Fantastické, úžasné... V takýchto superlatívoch hovorili o počasí, o oravskom kraji, o prírode, o voňavých lúkach i nebezpečných roklinách účastníci výletu, ktorý 18. augusta zorganizoval Klub Stromu života a Klub Kamarát Partizánske. Kým desiatka najzdatnejších turistov sa vybrala zo Zázrivej zdolávať zubatého kráľa Malej Fatry - Veľký Rozsutec hneď zrána, ostatní štyridsiati navštívili ekocentrum, akúsi nemocnicu pre zranené zvieratá, najmä dravé vtáky. Metod Macek, zakladateľ tejto záchranej stanice, dnes najlepšej na Slovensku, tu výletníkom vo veku od 6 do 79 rokov predstavil mnohé príbehy zranených orlov. Napríklad orlicu Zoju, ktorá nosí v sebe osem brokov a nemôže lietať, ale napriek tomu vo voliery vychovala už sedem cudzích opustených orličiat. Environmentálne vzdelávanie ukončili stromáci a turisti, vrátane desaťčlennej skupiny z Veľkých Uheriec pod vedením Evy Haluškovej, krátkym dokumentárnym filmom o ekocentre. Stúpanie po náučnom chodníku okolo dreveníc im zas ponúklo pohľad na obrovský chotár tejto rázovitej oravskej obce, z jednej strany lemovaný Malým Rozsutcom, z druhej Minčolom.

Dopoludňajšiu zázrivskú pohodu vystriedalo popoludňajšie dobrodružstvo v Jánošíkových dierach. Najväčšiu dávku adrenalínu na rebríkoch a mostíkoch nad vodopádmi v Dolných a Nových dierach prežívali najmä tí najmenší predškôláci, ale aj niektorí seniori, ktorí v týchto skalných roklinách boli po prvýkrát. Že sa všetkým páčilo, napriek nebezpečenstvu, potvrdili vysmiatou tvárou pri posedení na salaši v Podžari, Odtiaľto sa časť dospelých a mládeže rozhodla zdoláť aj náročnejšie Horné diery. Všetky skupiny sa nakoniec stretli v obci Štefanová, ktorá za posledných pár rôčkov vykvitla nielen do krásy množstvom obnovených a nanovo postavených dreveníc, ale aj ponukou služieb pre návštevníkov. Chudobná Orava sa tak stáva minulosťou a ostáva len prívlastok – rázovitá a krásna...

Neoficiálne

Bolo ozaj fantasticky – počasie aj ľudia. Disciplinovane sa včas nahlasovali, presne na minútu prišli ráno k autobusu... a počas nevyhnutných prestávok sme na nikoho nečakali, celý deň boli všetci milí. A keďže počasie hlásili najkrajšie, aké môže byť, išli sme všetci plní očakávania.

Prvú desiatku turistov – piatich Bojnancov na čele s predsedníčkou Ankou Mosnou, urmínského predsedu KST Petra Mokoša, a našich – Majku Krištofovú, Maroša Farbiaka, Mira Jančicha a Janka Šanderu – sme „vyhodili“ pri Jánošíkovom dvore hneď na začiatku Zázrivej, odkiaľ sa cez osadu Biela vybrali zdolávať po červenej (ktorú vraj niekto premaľoval a presmeroval) Veľký Rozsutec.

Ostalo nás štyridsať aj so šoférom Dodom Halákom, ktorého šoférovanie bolo veľmi isté a príjemné. Autobus sme odstavili na konci zázrivského chotára zvaného Dolina pri potravinách, kde našich obťažoval napitý domorodec, kým sme mi s Peťom vybavovali vstup

v Ekocentre. Majiteľ Metod Macek bolo trochu prekvapený, že nás je až toľko, vraj čakal asi dvadsať ľudí. Asi mal obavy kvôli zraneným vtákom, či deti budú disciplinované, potichu. Zistil však, že naozaj brali doslova a dopísmena upozornenie, že sme vo zvieracej, resp. vtáčej nemocnici, preto musíme byť tichúčko. Kým zo začiatku bol náš lektor akýsi nesvoj, neskôr zistil, že ho naozaj počúvame so záujmom, rozohnil sa a porozprával nám príbehy orlov skalných, napríklad aj ten, ako sa jeden samec rozhodol ísť zomrieť do vlastného hniezda, keď ho preliečili v ekocentre. O orlici Zoji ani nehovorím, i keď výlučkami dost' „omaľované“ hniezdo a okolie zrovna nepôsobilo príťažlivo, najmä nie pre deti. Všetkých nás napríklad dojal aj najaktuálnejší, v ten deň odohrajúci sa príbeh, keď podnikateľ na miliónovom aute zrazil nechtiac srnku a priviezol ju do stanice. Nehľadiac na to, že si auto umaže od krvi... Srnku sme však radšej nevyrušovali, bola stále v strese...

Závidela som týmto manželom Macekovcov, že robia to, čo ich baví a napĺňa a dáva ich životu zmysel. Ved' vtáky tu zachraňujú na súkromnom pozemku a žijú len z príspevkov, darov a dotácií cez projekty z rôznych nadácií. V októbri 2011 som si tu prevzala ocenenie Oáza roka 2011 za projekt Zachráňme Bielické Bahná. Páčilo sa mi tu a vlastne vtedy tu zaiskrila myšlienka, prísť sem aj s deťmi, s rodičmi.

V malej premietacej miestnosti pre asi tridsať ľudí sme si ešte pozreli dvanásťminútový film o projekte záchrany orlov, napríklad aj tak, že ak orlica v prírode znesie dve vajcia, z ktorých sa vyliahnú dve mláďatká, to druhé prenášajú do hniezda k orlici Zoji, ktorá je akýmsi „detským domovom“ pre vtáčieho mladšieho súrodenca, ktorý by sa aj tak stal obeťou toho staršieho. To je tzv. kainizmus, úplne prirodzený vo svete orlov.

Opúšťali sme ekocentrum s plnými náručiami propagačných materiálov. Ako prvý sa na plnofarebné prospekty pýtal Jožko Hruška, ale že by prispel do nenápadnej pokladničky, to nie. Ani cent! Dávali deti, i takmer 80-ročný pán Mališka z Veľkých Uheriec, ktorý vlastne upozornil na to, že by tu mali mať akúsi pokladničku (aj v kostole sa predsa vyberá do zvončeka), ved' je veľa takých, čo by prispeli na dobrú vec.

Potom sme stúpali po kamienkovej lúčnej ceste nad dedinu. Vraj po náučnom chodníku. Trochu, vlastne dost' ma sklamal. Nebol vôbec označený a keby som sa predtým neopýtala, kadiaľ vlastne vedie, ani by sme netrafili. Tabule boli už vyblednuté od slnka a vody, nečitateľné. Zato nám výšľap na horné lúky poskytol úchvatný pohľad. Obzvlášť mi srdce stislo, keď som zavoňala čerstvé seno, a videla ako mladý otec hrabe s malým dievčatkom seno a vedľa nich hopká kočička, a za nimi pekne upravená chalúpka, a v pozadí, hlboké doliny a krásne zalesnené kopce... Ach...a tie chalúpky... Radosť pozerat'.

Keďže chodník nebol vyznačený, šibli sme si to niektorí krížom do dediny a nasmerovali k autobusu. Nikolas Rihár mal veľmi zlý deň – včera si kúpil nové plátenky - trampky a už v autobuse ho tlačili, takže trpel a potajomky plakal, takže sme ho museli na túre sledovať, aby sa nám nestratil. Náhradné som mala len päťky, kým on potreboval dvojky...

Všetkých som upozornila, že by si mali dokúpiť vodu, lebo neviem zaručiť nejakú po ceste. Chvíľu sme sa zdržali v obchode, kde predavačka nebola ochotná dať nám vodu z vodovodu, lebo v predajni mala iba bublinkové minerálky. Nuž... Posielala nás na vodu do centra obce, do obecného domu.

Mali sme len desaťminútový sklz. Pri hoteli Diery sme zaparkovali krátko po 13. hodine. Boli tu stovky áut a tisícky turistov. Hrôza. To som ešte nezažila. So šoférom do Štefanovej odišiel aj pán Mališka, ktorý si na rokliny s rebrikmi netrúfal. Pred vchodom do rokliny sme mali krátku poradu, kde som upozorňovala, že v exponovaných úsekoch musíme ísť na striedačku – dieťa a dospelí. Ja s Peťom a s Alou sme si zobrali na starosť troch Rihárovcov, ostatné deti tu mali rodičov, resp. aspoň jedného. Evke Haluškovej zas s piatimi deťmi pomáhali traja dospelí Veľkouherčania, vrátane Tonka Krištienu. V podstate tu bola celá rodina – otec, mama, deti - iba Mosní a Bohušovci, pani Alena Červená bola sama s Kristínkou, potom už boli len seniorky – Betka Straková, Janka Rotterová, Viera Kuciaková a Ludmila Matušková. Slabý úspech, keď akcia bola určená pre rodiny s deťmi...

Postupovali sme veľmi pomaly. Stále sme čakali na protiúdúch. Cez Nové diery, ktoré – ako som upozornila – sú dosť náročné pre deti a starších – nakoniec išla aj pani Matušková. Z jednoduchého dôvodu, nikto nechcel ísť s ňou cez Dolné diery. A dobre urobila, i keď, ako sa priznala, bála sa. Celú cestu som si vôbec neužila. Nevedela som, či mám dávať pozor na vrtkých Rihárovcov, alebo fotiť, alebo sa uhýbať, „riadiť“ premávku... Všetko našťastie dobre dopadlo. Až na konci rokliny sme si vydýchla. A všetok stres opadol až pri salaši v Podžiarí. Tu sa deti poukladali na deku a skupina – Radko, Katka, Macka, Jarino, Ala a Dominika – išla zdolávať Horné diery. O chvíľu po nich aj Veľkouherčania. Emilovi sa nechcelo, Peťo zo solidarnosti zostal so mnou dávať pozor na deti, ktoré mi tam zverili do opatery rodičia. Aj seniorky odpočívali pri kavičke či pivku, a do Horných dier sa nechcelo ani študentom, členom Mládežníckeho parlamentu mesta Partizánske Marekovi Šútorovi ani Jankovi Valášekovi. Najmenšie deti najskôr obdivovali a potom aj ľutovali malého koníka, na ktorom sa mohli povoziť za jedno euro. Vôbec sa sem, pod Rozsutec, nehodil...

Do Štefanovej sme prišli okolo piatej. Skryli sme sa do tieňa k stolom pri autobusovej čakárni, kde sme sa začali hrať na elektriku, či na „bociana“... Evka Halušková začala ponúkať najskôr slanými a potom sladkými oblátkami, ktoré daroval pán Mališka. Bola to taká oblátková hostina.

Ešte dobre, že sme ráno v autobuse odsúhlasili odchod zo Štefanovej až o 18. hodine. Všetky skupiny všetko krásne stihli a všetci boli so všetkým spokojní. Ja tiež.

Úprimne všetkým ďakujem za všetko.

Ala